

Zinātniski praktiskā konference un plenērs "Simboliskā ainava"
2025.gada 25.aprīlī, Likteņdārzā

“SIMBOLI LATVIJAS AINAVĀ”

Natalija Ņitavska, ainavu arhitekte, profesore, LBTU

AINAVAS SIMBOLISKĀ NOZĪME UN KOGNITĪVĀ DIMENSIJA

- Ainava ir ne tikai fizisko elementu kopa, bet arī **emocionālā, simboliskā un ideoloģiskā dimensija**, kā arī **saikne starp visām pusēm**, kas atspoguļojas kultūrainavas veidošanās procesā.
- Emocionālas, simboliskas un ideoloģiskas dimensijas kopu ikdienā saucam par **“dzimteni”**, kas precīzi atspoguļo cilvēka un ainavas attiecību formu.
- Ainava ir kā krātuve, kas **glabā nācijai svarīgus notikumus** no vienas puses, un **iedvesmo vai dod sazemējumu**, saikni ar pagātni no otras puses.

LATVIJAS KULTŪRAS KANONS

Abavas senielejas
ainava

Daugavas ainava

Zemgales lidzenuma
ainava

Gaujas senielejas
ainava

Latgales ezeraines
ainava

Latvijas mežu ainava

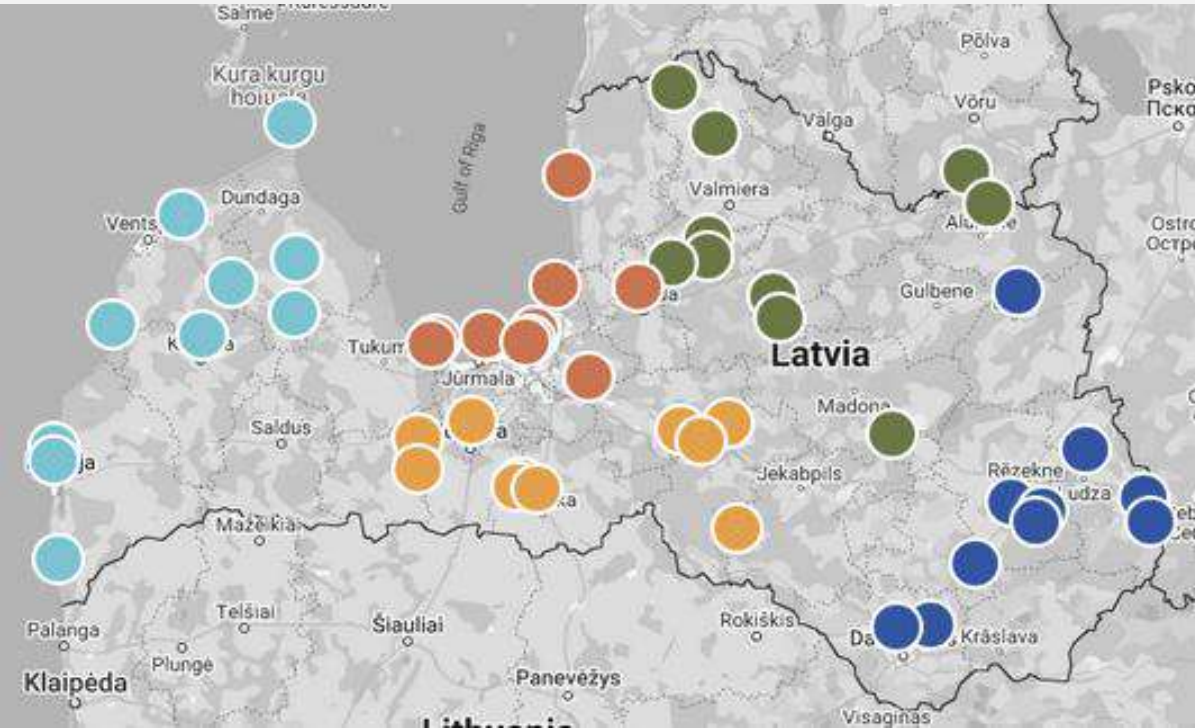

Piejūras ainava

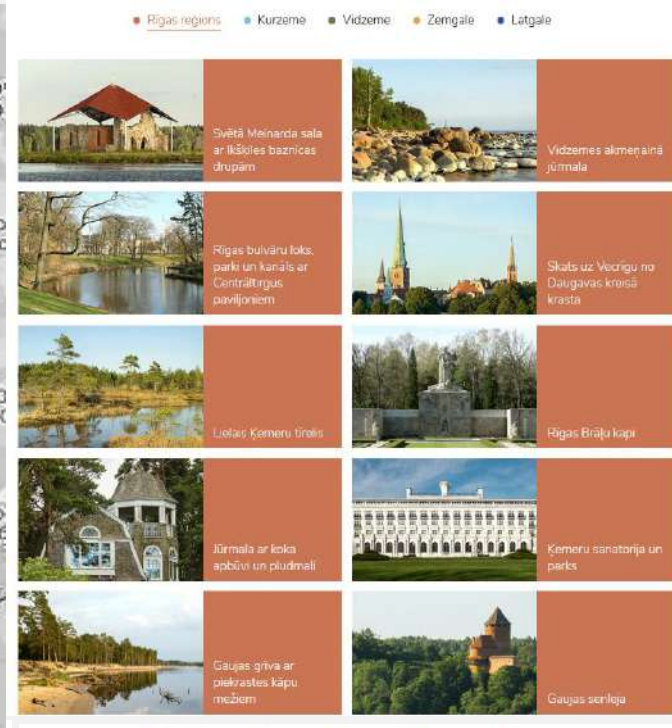

Vidzemes pauguraiņu
ainava

Ainavu sadaļa ir Latvijas kultūras kanona jaunākais papildinājums, kas citu nozaru vērtībām pievienots 2021. gadā. Astoņas kanoniskās ainavas reprezentē Latvijas skaistumu un daudzveidību, kas veidojušies dabas apstākļu un cilvēku mijiedarbībā.

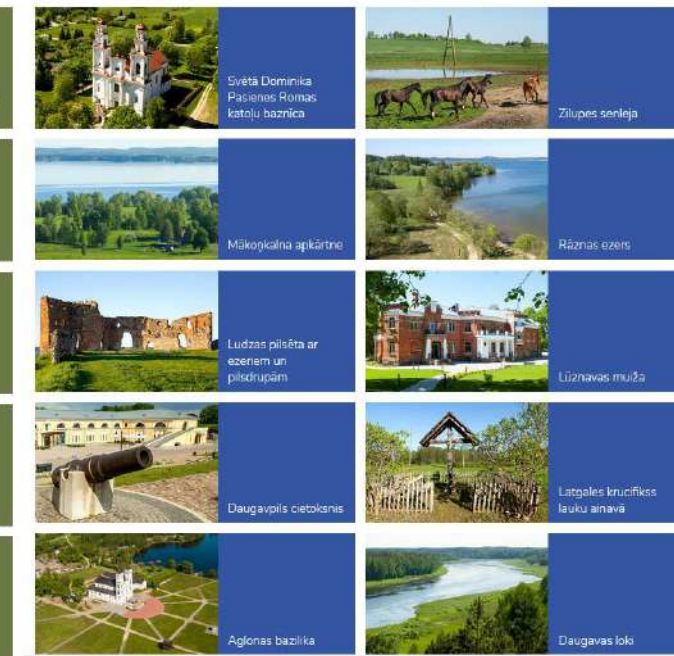
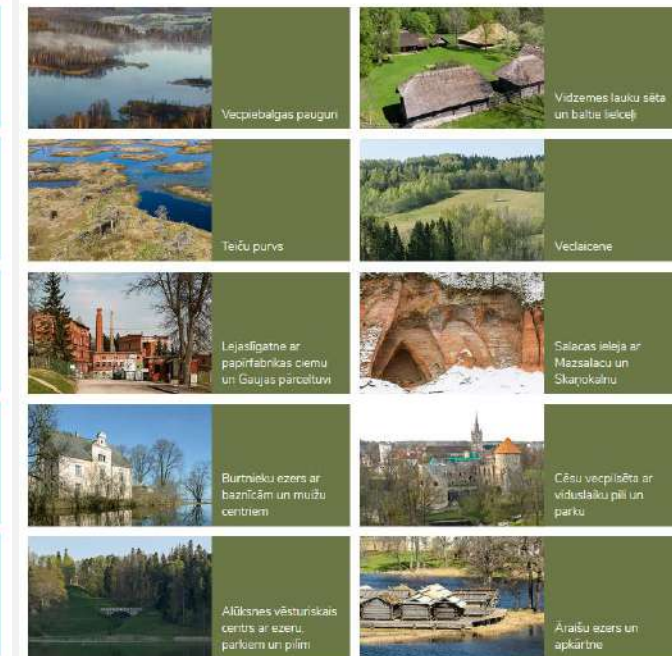
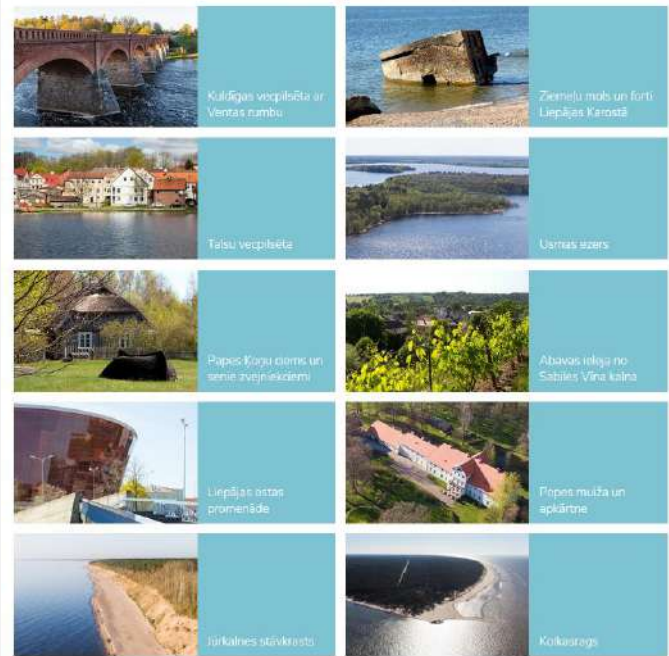
● Rīgas reģions ● Kurzeme ● Vidzeme ● Zemgale ● Latgale

● Rīgas reģions ● Kurzeme ● Vidzeme ● Zemgale ● Latgale

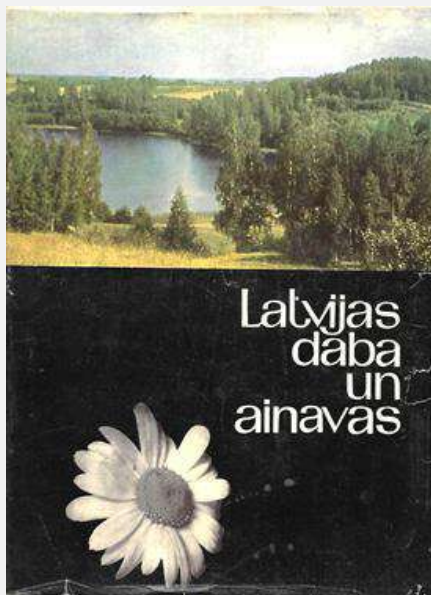

● Rīgas reģions ● Kurzeme ● Vidzeme ● Zemgale ● Latgale

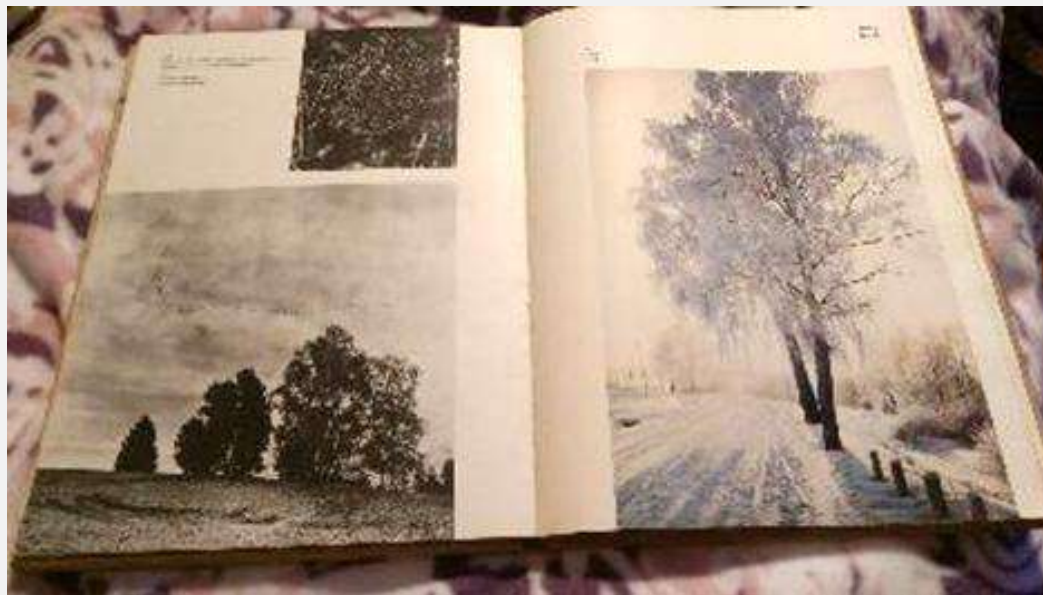

AINAVU DĀRGUMI

LATVIJAS AINAVAS - SKAISTUMA SIMBOLS

Latvijas daba un
ainavas:
[fotoalbums]
(Ramans 1969)

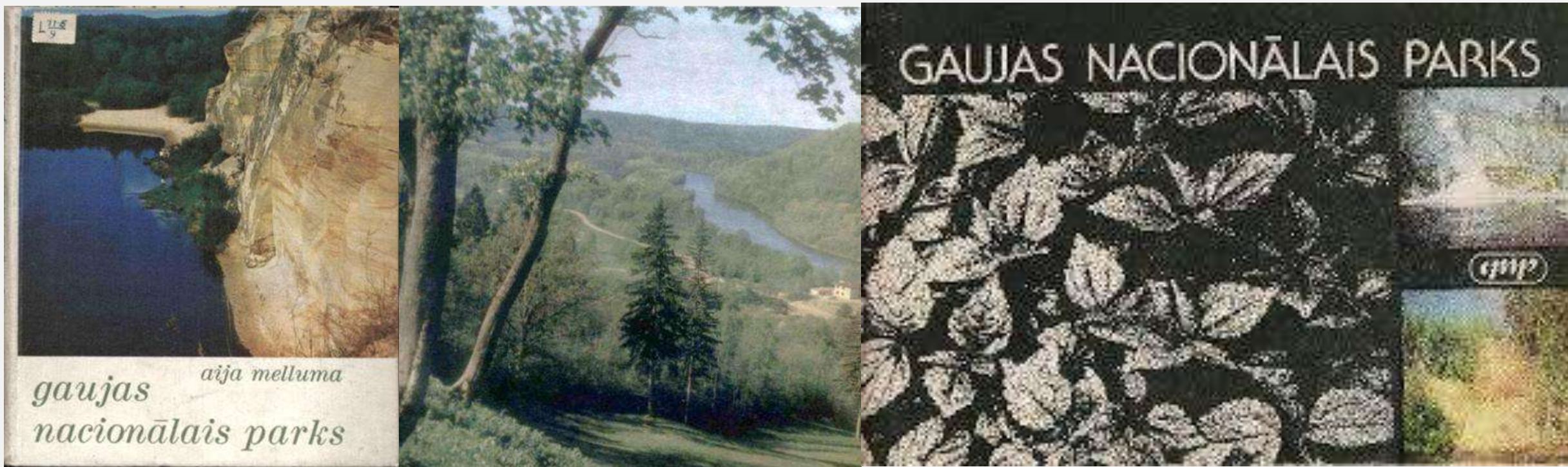
Grāmatas “Latvijas daba un ainavas” (Ramans 1969)

Dzintarzeme - dzimtene: Latvijas dabas un
kultūras vērojumi / Indriķis un Marija
Sleiši. (Latvijas Nacionālā digitālā
bibliotēka (b))

LATVIJAS AINAVAS - SKAISTUMA SIMBOLS

Grāmata “Gaujas Nacionālais parks” (1977. gads) (Latvijas Nacionālā digitālā bibliotēka (a))

AINAVA MĀKSLĀ

Vilhelma Purvīša glezna „Ziema”, ap 1910.
Audekls, eļļa. 69 x 99,5 cm. Latvijas
Nacionālā mākslas muzeja krājums (Kultūras
kanons.. S.a.)

Vilhelma Purvīša glezna „Pavasara ūdeņi
(Maestoso)”, ap 1910. Audekls, eļļa. Latvijas
Nacionālā mākslas muzeja krājums
(Kultūras kanons.. S.a.)

AINAVA MĀKSLĀ

Vilhelma Purvīša glezna „Pavasari
(Ziedonis)”, 1933–1934. Kartons, eļļa. 73 x
104 cm. Latvijas Nacionālā mākslas muzeja
krājums (Kultūras kanons.. S.a.)

Ģederta Eliasa glezna „Pie akas”, ap
1935. gadu. Latvijas Nacionālā
mākslas muzeja krājums (Kultūras
kanons.. S.a.)

AINAVAS - IKONAS

Edmunds Bunkše savos pētījumos atzīmē **lauku ainavas simbolus** kā spēcīgu identitātes pamatu, kas palīdzēja saglabāt Latvijas identitāti visos laikos.

Visas šīs ainavas E. Bunkše sauc par **ikonām**, kurām piemīt tieši **asociatīvais spēks un simboliskā nozīme**, kas bija īpaši svarīgas atmodas un kara laikā.

AINAVAS - IKONAS

Latvijas Etnogrāfiskais brīvdabas muzejs. Foto: Uldis Veisbuks.

lauku sēta ar tai piederošām saimniecības ēkām, dārzu un lauksaimniecības zemēm, ganībām, atmatām, ieskaitu meža ielokā vai novietotu jūras krastā;

AINAVAS - IKONAS

pļavas pilnas ar ziediem, kur zum bites

AINAVAS - IKONAS

koki vai koku puduri – ozoli vai bērzu
birztaļas

AINAVAS - IKONAS

meži – augu daudzveidība un putnu, dzīvnieku
mājvieta

AINAVAS - IKONAS

pilskalni ar senu vēsturi

AINAVAS - IKONAS

jūras krasts – gan stāvkrasti, gan kāpas, gan
akmeņainie jūras krasti

AINAVAS - IKONAS

upju ielejas – lielāko Latvijas upju ielejas –
Daugava, Gauja, Lielupe, Venta (Bunkše 1999)

AUGI - SIMBOLI

Ozols

Simbolizē: spēku, vīrišķību, ilgmūžību, aizsardzību

Folklorā: bieži saistīts ar Dievu vai Pērkonu. Ozols ir svēts koks, pie kura notiek rituāli. Ozollapu vainagi Jāņos – spēka un aizsardzības zīme.

AUGI - SIMBOLI

Ābele

simboliskā nozīme latviešu folklorā:

Dzīvības un auglības un mātes simbols

Ābele bieži tiek uzskatīta par dzīvības koku, kas saistīta ar dvēseli, pasaules kārtību un cilvēka mūžu.

Tā simbolizē sievietes auglību, mātes siltumu un dzimtas turpinājumu.

Sievietes un jaunības simbols

AUGI - SIMBOLI

Pīlādži

Simbolizē: aizsardzību, sargāšanu no ļaunā

Folklorā: pīlādžu zari tiek likti virs durvīm vai logiem, lai pasargātu māju no ļaunuma.

AUGI - SIMBOLI

Liepa

latviešu folklorā – simboliskā nozīme - Sieviete un māte

Liepa simbolizē sievieti, māti, mīloto, un vispārīgi – sieviešu pasauli.

Mīlestības un maiguma simbols - zem liepas norisinās mīlas stāsti, satikšanās, sapņi.

Garīgums un sapņi - tautas ticējumos liepas tuvumā bieži sapņi ir pravietiski, dvēseles atrod mieru. Zem liepas mēdza gulēt vai domāt, kad meklē atbildes vai grib dzirdēt zīmes.

Dvēseļu koks - dažkārt liepa tiek saistīta ar aizgājušo dvēselēm – īpaši, ja tā aug vecos kapos vai viensētās. Tajā "ieperinās" dvēseles, putni kā dvēseles dzied tās zaros.

AUGI - SIMBOLI

Māllēpe (māllēpīte)

Simbolizē: siltumu, atmodu, jaunu sākumu

Folklorā: pavasara vēstnese, dažkārt tiek uzskatīta par mītiskā Saules bērna augu.

AUGI - SIMBOLI

Lielā pļavas madara (Jāņu zāle)

Simbolizē: auglību, dzīvības spēku

Folklorā: viena no Jāņu zālēm, ko liek mājas rotāšanai un aizsardzībai pret ļaunumu.

AUGI - SIMBOLI

Vībotne

Simbolizē: attīrīšanu, dziedināšanu

Folklorā: izmantota gan ārstniecībā, gan rituālos,
īpaši Jāņu naktī.

AUGI - SIMBOLI

Paparde

Simbolizē: noslēpumu, maģiju, nemirstību

Paparžu zieds Jāņu naktī – slēptās gudrības un mīlestības atradums.

Tikai izredzētie var to atrast – simbols iekšējam ceļojumam.

AUGI - SIMBOLI

Zalktene

Simbolizē: dzīvības un nāves robežu, noslēpumu

Mitoloģiska saistība ar zalkti – dievišķu būtni,
reizēm dzīvības sargātāju.

